

Nagyméltóságú belügyminister úr!
Kegyelmes Urunk!

Nagyméltóságod f. évi február 3-áról 7411/VIa sz. a. kelt leíratával a Magyarországon működő orvos-egyesületeknek egy az orvosi kamarákról szóló törvényjavaslat tervezetét megküldötte, oly czélból, hogy arról f. évi május hó 1-ig észrevételeiket megtegyék. Az „Erdélyi Múzeum-Egylet“ orvos-tervezettudományi szakosztályának választmánya, a tervezet tárgyalásának előkészítésére bizottságot küldött ki, mely Dr. Farkas Géza vármegyei főorvosból, Dr. Purjesz Zsigmond és Dr. Szabó Dénes egyetemi tanárokból állott.

Az orvosi szakosztály f. évi április 29-én tartott szakülésén a bizottsági véleményes jelentéstételt egyhangúlag elfogadta s ennek alapján a következőket van szerencsénk Nagyméltóságod elé terjeszteni.

A tervezetnek 1. §-a értelmében »A közegészségügy előmozdítására és az orvosi kar érdekeinek képvisellete céljából orvosi kamarák létesíttetnek.«

A tervezet 3. §-a értelmében a »kamara« szó alatt, a 2. §. szerint a Nagyméltóságod által rendeleti úton megállapítandó bizonyos területeken lakó, gyakorlatot folytató vagy orvosi hivatalt viselő orvosok (orvostudorok és sebészek) a tényleges szolgálatú közös hadseregbeli és honvédorvosok kivételével értendő. A tervezet a »kamara« szó használatában tehát az ügyvédi rendtartásról szóló 1874. évi XXXIV. t.-cz.-et követi, mely hasonló értelemben szól az ügyvédi kamarákról. A kereskedelmi és iparkamarákról szóló 1868. évi VI. t.-cz. és a királyi közjegyzői kamarákról szóló 1874. évi XXXV. t.-cz. ellenben a bizonyos területen lakó és működő kereskedők és iparosok illetőleg közjegyzők által választott testületre ruházta a »kamara« nevet. A magyar törvényhozás a »kamara« elnevezést tehát egyenlőtlenül használja, majd a tagok összességét, majd a tagok által megválasztott testületet, tehát azt, a

mit az egyesületeknél »választmány« név alatt ismerünk, jelöli meg a »kamara« névvel.

A »kamara« szó használatának módját szükséges előbb megállapítanunk a félreértés elkerülésére s akkor azt hisszük fogalomzavar abból nem származik, hogy egyéb törvényeink vagy a németek, kikre sokszor történik hivatkozás, másképen is használják a kifejezést. Az orvosok rendi képvisellete Németország egyes államaiban nemcsak szervezetére, de még az elnevezésekben is annyira eltérő, hogy hivatalosan orvosi kamaráról Poroszországban, Bajorhonban és Braunschweigban van szó, ellenben a többi tartományokban »az orvosok választmánya« elnevezés használatos. Legjobban megfelel a kamara névnek a bajor szervezet, melynek értelmében az egyes orvosegyesületek tagjaik száma szerint választanak bizonyos számú képviselőt, azok legfeljebb 8 napig tartó orvosi országgyűlésre összeülnek, a tanácskozás idejére megalakulnak s azután felszlik a kamara. A porosz orvosi kamara 3 évig állandóan működő választott testület, a braunschweigiban pedig az orvosokon kívül a gyógyszerészek és fogorvosok is szerepelnek mint választók, tehát ezeket is képviseli a kamara. Kétségtelenül még a német kamara elnevezés sem ugyanazt jelenti mindenütt, de lényegében véve az orvosi rend képviselétére megválasztott bizottságokat szokták ily névvel jelölni rendszeren s nem a választókat, mint a jelen kamara-tervezet teszi.

A tervezet a kamarákat a közegészségügy előmozdítására és az orvosi kar érdekeinek képvisellete céljából létesíti, névleg kettős tehát a cél, de azért egy. Téves volna a felfogás, hogy a közegészségügyet elő lehet mozdítani az orvosi kar érdekeinek elhanyagolásával, bár a végrehajtó hatalom, a rendelkezés joga a közegészségi ügyekben sajnos nincs az orvosi karra bízva, mégis a közegészség előmozdítására az orvosi kar nélkülözhetlen. Ha tehát az orvosi kar a közegészségügyben fontos vezérszerepre van hivatva, képzelhető-e a közegészségügy jó ellátása akkor, a midőn az orvosi kar tagjai az önfentartás nehéz küzdelmében, ezen életbe vágó érdeknél, nemcsak kellő támogatást, de még jogos érdekeik figyelembe vételét is sokszor kénytelenek nélkülözni? Ellenkezőleg nem-e

várható azon orvosi kartól, melynek érdekei támogatást találnak, melyet közegészségügyi hivatalos szolgálataiért, az államhatalom úgy ismereteinek, mint fontos szolgálatainak megfelelő javadalmazásban részesít, hogy az ily orvosi kar a közegészség ügyét örömmel és teljes jó erejéből szolgálja? Hogy ezen érdekek kapcsolatosak, maga a belügyi kormányzat is elismeri. A jelentés, melyet az ország közegészségi viszonyairól 1892. évben, Hieronymi Károly Ő Nagyméltósága, mint m. királyi belügyminister a törvényhozás elé terjesztett: az orvosok javadalmazásáról elismeri »több helyütt valóban annyira elégtelen, hogy sem a megfelelő szellemi munka méltóságának, de a testi fáradság mértékének sem felel meg.« Példák felemlítése után a jelentés kinyilvánítja: »Ily fizetések mellett rendszeres egészségügyi közigazgatás nem képzelhető.«

Ha a tervezet a kamarákat a közegészségügy előmozdítására és az orvosi kar érdekeinek képvisellete céljából létesíti, akkor ezen sorrend csak azt mutatja, hogy a tervezet készítője kiválóképen a közegészségi kormány szempontjából ítéli meg az orvosi kamarák kérdését, viszont ha bármely orvosegyesület készíti a tervezetet, az orvosi kar érdekeit talán első sorban említette volna. Az orvosi kar s tagjai egyenként is megszokták már, hogy a közegészség, emberszeretet stb. nevében terheket rójanak reájuk. Önzetlenül, viszontszolgálat kilátása nélkül, nem ritkán a saját érdeke ellenére is szolgálja az orvosi kar a közügyet. Jelen tervezet az orvosi karnak a közegészségügy előmozdítása érdekében tett szolgálatai fejében, viszontszolgálatot helyez kilátásba, a midőn másodsorban az orvosi kar érdekeinek képviselétét említi a kamara céljául.

A tervezet akkor jó, ha célját eléri, a mikor tehát a tervezetnek kettős a célja, úgy ezen kettős cél szempontjából külön-külön kell a tervezetet bírálnunk.

I. *Az orvosi kamarák létesítésének első célja tehát a közegészségügy előmozdítása*, e cél a 4. §. első bekezdése írja körül bővebben: »Az orvosi kamarák feladata a közegészségügy érdekeinek előmozdítása körül a közegészségügyi kormányzat és a hatóságok támogatása. E célból a közegészségügy körébe tartozó helyi vagy országos érdekű

kérdéseket tárgyalják és a belügyminiszternek, valamint a területükön levő hatóságoknak, ezek felszólítására, vagy önként közigazgatási szakkérdésekben véleményt adnak, illetve javaslatokat tesznek.

A kitűzött feladat érdekében a kamara választmánya: a hatóságoktól a kamarákhoz intézett megkereséseket és felszólításokat elintézi, esetleg a közgyűlés számára előkészíti (13. §. 2. pont); a kamara területén gyakorlatot folytató vagy hivatalt viselő orvosokat nyilvántartja (13. §. 6. pont).

Az összes kamarák elnökeiből és a kamarák közgyűlésein megválasztott egy-egy kiküldöttből áll a központi választmány, mely a belügyministeri megbízott elnökle alatt Budapesten ülésezik.

26. §. A központi választmány hatáskörét képezi az orvosi rendtartás megállapítása és azon kérdések megvitatása, melyek a belügyminister vagy az egyes kamarák részéről tárgyalás alá bocsáthatnak s a melyek az összes kamarák részéről egyöntetű közös elintéztést igényelnek.

28. §. Az orvosi kamarák a belügyministerhez felterjesztéseket, javaslatokat közvetlenül intézhetnek, viszont ennek felügyelete alatt állanak, ki is, ha törvényes hatáskörüket túllépnék, a kamara tisztikarát elmozdíthatja, választmányát felszólíthatja s közgyűlési határozatait megsemmisítheti, köteles azonban ily esetben 3 hónap alatt új közgyűlés egybehívása iránt intézkedni.

A közegészségügy előmozdítására tehát az egész országnak orvosai kamarákban egyesítetnek, Nagyméltóságod felügyelete alá helyeztetnek, a hatóságoknak szakvéleményező testülete a kamara és választmánya, a belügyi kormányé a központi választmány Nagyméltóságod megbízottjának elnökle alatt. A tervezet által javasolt orvosi kamara ezen vázát az ipar- és kereskedelmi kamarákról szóló 1868. évi VI. t. cikkben találjuk meg, azzal a különbséggel, hogy ez utóbbi nyíltan megmondja:

1. §. A kereskedelmi és iparkamarák a kereskedelem és ipar érdekeinek együttes előmozdítására hivatott *közegek*.

2. §. A kereskedelmi és iparkamarák a földművelési, ipar-

és kereskedelmi minister alatt állanak, egyenesen veszik és teljesítik rendeleteit s közvetlenül hozzá intézik előterjesztéseiket.

Az orvosi kamara tervezete is közegészségügyi szakközegget akar az orvosi kamarából, de nem elég őszinte ennek nyílt bevallására, a célja elérésére pedig a kamarák központosításával s a központi választmány elnökének kijelölésével még messzebbre megy, mint ezt a kereskedelmi és iparkamarák törvénye szükségesnek látta.

A tervezet a kamarák ezen szervezésével beismeri, hogy a közegészségi közigazgatásnak a jelenben nem áll rendelkezésre oly szakközeg, mely igényeit kielégítené. Az 1876. évi XIV. t.-cz. »a közegészségügy rendezéséről« előírja a közegészségügyben véleményező és indítványozó-testületek megalakítását.

a 149. §. a közsegekre

a 163. §. a törvényhatóságra nézve intézkedik abban, hogy az egészségügyi bizottság miként alakuljon. Mindegyik bizottságban túlnyomó számmal a nem szakértő elem van képviselve, azonkívül, orvostagjai a hivatalosan alkalmazott szakközegek és az esetleg választott s e választást önként elfogadó magánorvosok. A dolog természeténél fogva hivatalosan alkalmazott szakközeg teszi legtöbbször azon javaslatot, melynek bírálata a közegészségügyi bizottság volna hívatva, de ebben ismét többnyire csak a hivatalosan alkalmazott szakközegek az igazi szakértők s így a javaslat elbírálása illusorius is lehet.

A tervezet a helyi törvényhatóságoknak mint véleményező és indítványozó szaktestületet, a saját vidékük orvosi kamaráját jelöli ki, ezáltal hivatalosan a közegészségügy szolgálatába vonja az orvosok mindegyikét és a magángyakorló orvos tapasztalatait is értékesíti a közigazgatásnál. A közegészségügy szolgálatában a magánorvos most is részt vesz, a különféle törvények és rendeletek értelmében közreműködését meg sem tagadhatja sok esetben, pl. járvány esetében, betegségek bejelentésénél stb., de azért a kamara ezen működése az összes orvosok újabb megterheltetése. *A bizonyos vidék orvosaiából alakult független kamara, mint közegészségügyi véleményező és indítványozó testület a közérdeknek kétségtelenül nyeresége, mert ezen testület tisztán szakemberekből áll és*

benne a törvényhatóságok szolgálatában nem álló független szakemberek is vannak: azért az orvosi kamara alkalmasabb, mint az eddigi közegészségügyi bizottságok arra, hogy a törvényhatóságoknál alkalmazott orvosi szakközlegek vagy egyebektől beterjesztett indítványokról véleményt nyilvánítson.

A kamara azon kötelezettsége, hogy a területén működő orvosokat nyilvántartsa, tulajdonképen a saját érdekében történik s nem szünteti meg az egyes törvényhatóságok ezen kötelezettségét, mert a kamara területe nem mindig egyezik meg valamely törvényhatóság területével s így a két lajstrom nem azonos.

Nagyméltóságodnak a központban az »országos közegészségi tanács« áll rendelkezésére, mint a »közegészségi ügyek tudományos tárgyalása céljából véleményező s indítványozó testület.« (1876. évi XIV. t.-czikk 169. §.) Az országos közegészségi tanács tagjait a belügyminister úr Ő Nagyméltósága nevezi ki, ha a tervezet mégis egy újabb szaktestületet óhajt a kamarák központi választmánya alakjában, úgy miután a tervezet indokolása ismeretlen, találgatásra vagyunk utalva. Aligha tételeznők fel, hogy a belügyi kormányzat a tagok kinevezéseinek tévedett volna és a közegészségi ügyek tudományos tárgyalására legképzettebb szakemberek helyett kevésbé képesítetteket nevezett volna ki. De ha a tervezet ezt mégis úgy vélné, akkor ez a belügyi kormányzat oly tévedése, mely javítható, a mint az egyes tagok megbízatási ideje lejárt, új tagok kinevezése által.

Ha a tervezetnek a kamarák elnökeiből és a kamarák kiküldötteiből alakított központi választmányát a maga összeállításában szemléljük, úgy a központi választmány:

- 1.) Magyarország minden vidékét képviseli,
- 2.) Magyarország összes orvosainak megbízottjaiból áll. A központi választmány ezen összetétele, lényegesen különbözik az országos közegészségi tanács alakításától s így talán a célja is megfejtethető. Az orvosi kamarák a helyi hatóságoknak és a belügyministernek a 4. §. értelmében *közigazgatási szakkérdésekben* adnak véleményt, talán a kamarák képviselőiből alko-

lott központi választmány is ezen körben van hivatva véleményt nyilvánítni.

A közegészségi tanács mai szervezetében kinevezett 12 rendes tagjával, a szaktudomány képviselőjére hivatott, tehát a közegészségi ügyek tudományos tárgyalása céljából a szervezete megfelelő. De ha arról van szó, a tudományosan megállapított közegészségügyi szükséglet a gyakorlatban hogyan alkalmaztassék, úgy a közigazgatásban jártasság szükséges; ha arról van szó, Magyarország egyes vidékének közegészségügyét hogyan lehetne fejleszteni, vagy meglevő rendelet kivihető-e stb., úgy a helyi viszonyok ismerete nélkülözhetlen; ha arról van szó, Magyarország összes orvosainak nézete mi, vagy azok érdekeinek képviselőjéről van szó, úgy az orvosok részéről megbízás szükséges. *Vannak tehát oly kérdések a közegészségi közigazgatás terén, melyeknél a szakvéleményező és indítványozó testületnek összeállítása célszerűbben is történhetnék, mint a hogy ez történt a közegészségügyi tanács alkotásánál.* A tanácsnak vannak ugyan vidéki tagjai is, de ezek a tanácskozásban részt nem vesznek, legfeljebb kivételesen egyik-másik, de nem is képviselnek minden vidéket; azonkívül az orvosok képviselőjére a tanács tagjai kineveztetésök folytán, egyáltalában igényt nem tarthatnak.

Magyarország összes orvosainak megbízottjaiban a központi választmányban a közegészségügyi kormányzat tehát kétségtelenül igen tekintélyes véleményező és indítványozó szaktestületet nyerne, a gyakorlati élet igényeit és az összes orvosok érdekeit, jogviszonyait stb. illető kérdésekben. Ennek a szaktestületnek működési köre, tulajdonképpen az országos közegészségi tanácsnak a közegészségügyi törvény 169. §-ban körülírt működési körét egyáltalában nem érinti s új hézagot pótló szaktestület lenne. Már a kamaráknak, mint szaktestületeknek működése is nyújt alkalmat a központi választmány működésére, mert a kamarák véleményének szétágazása esetében az összes kamarák nevében egyöntetű véleményadásra, szintén csak a kamarák képviselőiből alkotott testület van hivatva.

Miután a központi választmánynak, mint a közegészség-

ügyi kormányzat közigazgatási szaktestületének nagy fontosságot tulajdonítunk, azért annak összetételével is kell foglalkoznunk. A kamarák elnökei kétségtelenül hivatalos képviselői a kamaráknak, kívánatos azért, hogy akadályoztatásuk esetében helyettesük az alelnök vagy más megbízott őket képviselhesse, azért szükséges, hogy a 24. §-ba ezen toldás beszurassék, bár a 16. §. értelmében az elnököt akadályoztatása esetén az alelnök helyettesíti.

A központi választmány tagjai a tervezet 24. §. értelmében a kamarák által rendes közgyűlésükön évenként titkos szavazás által megválasztott egy-egy tag vagyis a kiküldöttek. Ellentétes s azért a 24. §-al összhangba hozandó a 7. §. 2-ik pontja, mely a közgyűlés hatáskörébe, ennek a központi választmányba kiküldötteknek a *kijelölését* sorozza, mert nemcsak kijelöli, de meg is választja a közgyűlés a kiküldöttet. Legalább a tervezet nem szól sem a kijelölt kinevezéséről, sem a kijelölt visszaítatásának lehetőségéről, a 25. §. csak arra kötelezi a kamarákat, hogy a kiküldöttek neveit a belügyministernek azonnal bejelentse. A kiküldöttek a 27. §. értelmében »kiküldetésük eredményéről és a központi választmány megállapodásairól a legközelebbi közgyűlésnek jelentést tesznek.« Ezen fejezetek a kiküldöttet, mint a kamara közgyűlésének képviselőjét szerepeltetik, a ki tehát a választmány működésétől függetlenül, egyenesen a közgyűléstől kap megbízást és annak számol be. A közgyűlés kiküldöttjének a 24. §. megengedi, hogy »utazási költségeinek megtérítését a kamara pénztárából igényelheti«, míg a kamara elnökének ily igényét nem ismeri el; ámbár nem jogos a feltevés, hogy a kamara tagjainak bizalma elnökké mindig csak olyant választ, a kinek anyagi körülményei megengedik, hogy az utazási költségek megtérítéséről lemondhasson.

Mindenesetre erős megterheltetése úgy a kamara elnökének, hogy saját költségén vegyen részt a központi választmány ülésein, mint az összes kamarának, hogy a kiküldöttek költségeit fedezze. Nem elég tehát a fáradság, idővesztés és keresetmúlásztás által előidézett anyagi kár, hanem egyenes költekezést ró ezen kötelezettség a központi választmány tagjaira,

a kik szellemi munkájokkal a közérdeket önzetlenül szolgálják. Minthogy azonban a központi választmány nemcsak mint szakvéleményező testület a közérdeket, hanem mint a kamarák összhangzó működését czélzó testület, az orvosi kar érdekeit is szolgálja, a költségek alig lennének a belügyi kormányzat terhére írhatók. A porosz kamara-törvény a kamara-kiküldötteknek 12—15 márka napidíjat és vasúti utazást ad akkor, ha a kiküldöttek a tartományi egészségügyi vagy a legfőbb ily bizottság üléseire meghívotnak; különben a kamara-tagok mindenütt legfeljebb azon orvostestülettől kérhetik költségeik megtérítését, a mely őket kiküldötte.

Legfeljebb azon intézkedést tartjuk kívánatosnak, hogy a Nagyméltóságod által vezetett ministeri tárcza a napidíjakat és az utazási költségek megtérítését magára vállalja azon esetekben, a midőn a központi választmány esetleg *kivételesen és csak közigazgatási szakkérdés megvitatására hivatik össze*. Tehát azokra az esetekre tartjuk méltányosnak, hogy a kamara elnökének és a kamarának készpénz kiadása elháríttassék, a midőn nem az orvosi kar érdekében, hanem a közegészségi közigazgatás érdekében történik a gyűlés összehívása. Az orvosi rendtartás megszerkesztése természetesen leg az orvosi kar érdekeinek körébe sorozandó.

Ha valaki feltételezi, hogy a kamara közgyűlése által megválasztott ezen kiküldött »a központi választmánynak a kerületi kamarákban működő megbízottja, olyan feladatokra és olyan czélokra, a melyet sokféle változatban elképzelni igen, de tudni nem lehet, minthogy e tervzetben sehol kimondva nincsenek«, vagyis magyarán kimondva ezen kiküldött a központnak kémje volna, úgy ez eltévedés a képzelet országában. De a tervzetnek figyelmes elolvasását is nélkülözzük, midőn e kiküldöttet, a tervzetnek ugyanezen bírálata a választmány kiküldöttjének szerepelteti.

Kétségtelenül vita tárgyát képezheti az, hogy szükséges-e a kamara közgyűlésének ezen külön képviselője, a midőn az elnököt is a kamara összes tagjai választják titkos szavazással, akkor az elnökben a kamara közgyűlésének képviselőjét is megtaláljuk. A külön képviselő választása arra is szolgálhatna,

hogy a központi választmány tagjainak számát növelje, de a mint a tervezet bírálataánál az orvosi rend képviselte szempontjából lesz alkalmunk indokolni, a kevés kamara nem felel meg az orvosi rend érdekeinek. A midőn a kiküldött a tervezet a kamara közgyűlése által külön választatja s megbizza, hogy ennek adjon számadást működéséről, akkor arra fekteti a fő súlyt, hogy a kiküldött a kamara választmányától független legyen. Tényleg midőn egyes kamarák által tett javaslatokról is lehet szó, midőn az egyes kamarák elnökei talán e hivatalos minőségükben vagy megbizatusuk folytán bizonyos korlátok között mozognak, akkor kétségtelenül előnyös lehet a hivatalos kamarától független megbizott működése. *Miután tehát a közgyűlés külön megbizottjának résztvéte a központi választmányban, ennek szabadabb elvű működése és a népképviselő elvének szélesebb alkalmazása céljából csak előnnyel jár, ezen külön kiküldött választását s behívását a központi választmányba célszerűnek tartjuk, azzal, hogy akadályoztatása esetében, a hasonlóan megválasztott, vagy talán a másodsorban legtöbb szavazatot nyert tag, mint helyettes behívható legyen.*

A központi választmánynak elnöke Nagyméltóságod megbizottja, a tervezet közelebbről nem jelöli meg, hogy ki ezen megbizott, külön kinevezendő talán protomedicus? vagy a közegészségügyi osztály főnöke?; a tanácskozás jegyzőjéről pedig a tervezet szót sem szól, talán ez is hivatalból lesz kirendelve? A központi választmány a rendi képviselő alapján, mint orvosi parlament áll egybe, csak az elnöke s talán jegyzője van hivatalból kiküldve, ez nem csak elűt a különben szabadelvű szervezet egész szellemétől, de a gyámkodás vagy bizalmatlanság oly jele, melyre az orvosi rend egyrészt nem szorúlt, másrészt okot nem szolgáltatott. Nem féltjük ugyan az orvosi rend képviselőit attól, hogy a központi választmány megbizott elnöke befolyásával, a független nézet nyílt kifejezésétől eltántorítaná, de ez az intézkedés jelképezi az orvosok függetlenségének megszüntetését és egyenes alárendelését a közegészségi közigazgatás alá.

A közegészségi közigazgatás szempontjából sem tartjuk

szerencésnek az elnök ilyen kijelölését, a központi választmány hivatva van véleményt mondani a belügyminister által előterjesztett kérdésekre, e vélemény értéke növekedik, *ha azt teljesen független testület nyilvánítja*. Az elnök feladata pártatlanul vezetni a tárgyalásokat, tehát nem lehet esetleg annyira érdekelve, hogy a saját vagy az általa vezetett osztály javaslatának a megvitatása legyen a napirenden. Úgy látszik e körülményekkel számolnak egyéb kamarák szervezeténél is. A kereskedelmi minister képviselőt küldhet az ipar- és kereskedelmi kamara bármely ülésére, ki mindenkor szót kérhet, de szavazattal nem bír (24. §.), az igaz, hogy a minister véleményezés végett időnként egyetemes kamarai gyűléseket vagy bizottságokat (enquete) hívhat össze, melybe a kamarák tagokat küldenek ki, a midőn a minister vagy megbízottja elnököl, de ez nem tartozik a kamara rendes szervezetébe.

Szokás a német kamarákra hivatkozni, mert legközelebb állanak hozzánk s legjobban ismerjük, bár lényegében a francia associations syndicales is az állam által elismert facultativ rendi képviselet, az orvosi rendtartás 13. §. értelmében, de ezek csak újabb keletűek (1893. óta) és működésök kevésbé ismeretes. Németországban az orvosi ügyek tudományos megvitatására, törvényszéki esetek felülvéleményezésére épűgy mint a közigazgatás vezetésére, az orvosok fegyelmi felügyeletére stb. a régi commissio sanitatis mintájára orvosi testületek voltak, az összes gyakorló orvosok törekvése az volt első sorban, hogy képviselők ezen testületekben, melyek rólok, de megkérdezősök nélkül rendelkeztek, helyet foglalhassanak s a kamarák e kívánsága teljesült. Ezen testületekben tehát a kamarák kiküldöttjei is részt vesznek, Badenben e testületnél a belügyminister vagy helyettese elnököl, de különben saját elnökeik vannak. Az orvosi testületek szervezete is lassanként változott, a fizetett tagok mint referensek az illető ministériumba beosztattak s most többnyire az országos közegészségi tanács szervezetéhez közeledik a szervezetük és hatáskörük, bár tartományok szerint tetemesen különbözik. A porosz kamaránál az állami felügyelet az illető tartományi elnökre van bízva, a mód meghatározva nincs. A bajor és braunschweigi

kamaráknál a kormány képviselője jelen van, mindig kérhet szót, de nem szavaz, a bajor kormány képviselője az ülést fel is oszlathatja, a braunschweigi képviselő a határozatok ellen tiltakozhatik, akkor azok keresztülvitele fel van függesztve, a míg a ministerium nem dönt az illető kérdésben. Látjuk tehát, hogy minden kamara intézménynél a testület független, autonóm szervezete sértetlen. Az állami hatalomnak Nagyméltóságodra bizott felügyeleti joga azáltal csorbát nem szenved, ha a ministeri megbizott nem is ül az elnöki székekben, annál kevésbé, mert a tervezet 28. §. is gondoskodik, hogy az 1875. évi május hó 2-án 1508. elnöki sz. a. kelt az egyletekre vonatkozó szabályrendelet 9. pontjához képest a határozat megsemmisítésének, a működés felfüggesztésének joga érvényre jusson, bár módosítással, miután törvény által alkotott egyesületre vonatkozik a felügyelet.

A tervezet, a midőn a kamarák céljául a közegészségügy előmozdítását kitüzi, e feladatnak teljes mértékben megfelel. Sérelmesnek egyedül a központi választmány elnökének kijelölését kell az előbbieik alapján tekintenünk s e helyett a központi választmánynak parlamentszerű megalakulását titkos szavazattal tartjuk a legegyszerűbbnek s legmegfelelőbbnek. A midőn a tervezet új szakértő véleményező és indítványozó testületeket teremt az orvosi kamarákban s az orvosok összeségét a közegészségügyi kormányzattal szorosabb viszonyba hozza, ez tagadhatatlanul nagy és súlyos megterhelése az orvosoknak, de ha a kormányzat által nyújtott ellenérték megfelelő, úgy az elfogadható.

II. Lássuk már most az orvosok megterheltetése ellenében mit nyújt a tervezet arra, hogy az orvosi kar érdekei képviselve legyenek. Az orvosi kamara egyesíti az összes orvosokat, kivéve a katona orvosokat kik tényleges szolgálatban vannak, tehát a kényszerítő egyesülés elvén áll s úgy az összes polgári állású orvosoknak a képviselőjére hivatott

Nem akarunk annak fejtegetésébe bocsátkozni, hogyan fejlődött a kamara eszméje Németországban, hogyan fejlődött az minálunk, nem egyszer volt az már fejtegetve úgy a ka-

mara hívek mint ellenesek által s így azt mellőzhetjük. Azt senki sem tagadhatja, hogy úgy a társadalmi viszonyok, mint különböző intézkedések az orvosokat összeségükben, úgy tekintélyükben mint megéllhetési viszonyaikban közelről érintik, sőt nem ritkán elnyomják. Él minden orvosnak tudatában, hogy a mit egyes ember küzdelme el nem ér, a mi bajt el nem hárít, azt talán az egyesek társulásából előálló testület, a maga tekintélyével, súlyával elérhet vagy elháríthat. Senki sem tagadhatja, hogy az orvosok összeségét érintő kérdések s bajok állandóan vannak napirenden s midőn a közigazgatás államosítása, a közegészségügyi törvény revisiója stb. kilátásban vannak, akkor ismét az orvosok érdekeit érintő intézkedések fognak tétetni. Mindenki kívánatosnak tartja, hogy ezen s hasonló kérdésekhez az orvosok, a kikiről intézkedés történiik hozzászólhassanak, egyesek hangja a szaklapokban elvész, a napi sajtóban mint szappanbuborék elfoszlik. Az orvosok nagyobb része egyetért abban, hogy egyesülten lehet csak nyomatékosná hangunk, de eltérnek az orvosok abban, hogy az az egyesülés, szabad társulás, önkénytes szövetkezés vagy a törvény által előírt rendi szervezkedéssel történjék-e.

Akár egyesület, akár rendi szervezkedés, mindegyik csak a keret, a melybe a tagok munkálkodása és buzgalma adja az életet, kétségtelenül úgy az egyik mint a másik formában, az egyik pang, a másik hasznosan működik a szerint, a mint az érdeklődés kisebb vagy nagyobb. Magyarországon most is vannak elszórtan orvos egyesületek, de többnyire tudományos munkálkodásra és nem ritkán gyógyszereszekkel vagy természettudományokkal foglalkozókkal bővítik ki soraikat, hogy fennállhassanak.

Számolva a nemzetiségi viszonyokkal sok helyütt, az orvosok esekély számával másutt, azoknak szétszórt lakásával, alig hisszük, hogy az orvosok önkéntes egyesülése az ország minden részében keresztülvihető volna. Ezen egyes egyesületek szövetkezése, hogy az általuk képviselt orvosok összeségének kifejezője lehessen, ismét kérdéses s az egyes egyesülettől függ, akar-e csatlakozni. Ha pedig ez a központ valami határozatot hoz, annak kötelező ereje lehet elvileg, de a gya-

korlatban ki nem vihető, az elégedetlen egyesület vagy az elégtelen tagok egyszerűen kilépnek. Minden ily egyesület magán jellegű s így az orvosokat soha sem képviselheti, legfeljebb tagjait bizonyos megegyezés, felhatalmazás alapján, a hatóságokkal szemben kötelessége nincs, de joga sincs.

Ha tehát az orvosokat egyesíteni akarjuk, akkor minden esetre előnyösebb oly szervezés, melyet az állam, mint az orvosok képviselétét elismer, melylyel azért tárgyalhat, s bizonyos kötelezettségekkel szemben, előnyöket, jogokat biztosíthat. Kérdéses lehet az, hogy minden orvost tagul tekint-e a kamara vagy csak azokat, akik önként csatlakoznak, ez utóbbi körülmény nem zárja ki azt, hogy az összes orvosok képvisellete gyanánt szerepeljen a kamara, mert, mi sem akadályozza a belépésben a kívül maradót. Németországban nagyon különféleképen intézkedtek; Badenben, Braunschweigban, Poroszországban minden a kamara területén lakó orvos választó és választható, akár tartozik a kamara területén levő orvos egyesületek valamelyikéhez akár nem. A többi országban, ha egy helyi egyesülethez tartozik vagyis önkéntesen belép az orvos, akkor nyeri el a jogot, hogy a kamarába vagyis a mi tervezetünk értelmében a kamara választmányába választ és választható. Braunschweigban még meg is büntelik azt, a aki szavazatát a kamara tagjainak megválasztásánál le nem adja (levélben beküldhető.) Poroszországban ezen intézkedést azzal okadatolták, hogy némely vidéken kevés az orvos, azért ott egyesület nem képződhetik, rendi képviselőre pedig szükség van. A mi viszonyaink is megegyeznek abban, hogy több vidéken, orvosi egyesület valószínűen nem képződnek, azért a kötelező kamarák a célszerűebbek.

Nem tagjai a kamarának a tényleges szolgálatban álló katonai orvosok, úgymint azt az osztrák kamara törvény is megállapítja. Kétségtelenül az egyenlőség elvét kívánatosnak tartjuk, *a kamara tagja vagy az, kinek orvosi oklevele van, vagy az, ki orvosi gyakorlatot üz,* de teljesen közömbös, polgári vagy katonai alkalmazásban van-e. Nem tagadhatjuk, anomalia, ha kivételt engedünk az orvosi gyakorlattal foglalkozóknál azért, mert tényleges katonai szolgálattal

ban vannak. A belépés kötelezettsége talán a kamarának fegyelmi joga miatt ütközik nehézségbe, azért e kérdéssel a fegyelmi tanácsnál újlag foglalkozunk.

Az orvosi kamarák számát, területi beosztását és székhelyeit a belügyminister rendeleti úton állapítja meg (2. §.) Egyelőre tájékoztatást eziránt a tervezetben nem találunk, de elvben helyes a rendeleti útra terelése e kérdésnek, mert a gyakorlati életben mutatkozó szükséglet szerint a változtatás lehetősége könnyebb, mintha törvény intézkednék. Úgy a közegészségügy, mint az orvosi kar érdekeinek képviselője céljából *megfelelőbbek a kis területű kamarák*, lehetőleg a megyei beosztás szemmel tartásával, mert az egyesületi közvetlen érintkezésre helyezzük a fősúlyt; ily egyesületi tevékeny működés biztosítja a kettős célt a legjobban. A hol jó a szervezet Németországban, ott a helyi egyesületeken alapúl, a kerületi egyesületek csak a papiron vannak s állanak a helyi egyesületek bizonyos számiából, ezek közgyűlése nem is ül össze, hanem csak a helyi egyesületek megbízottjai üléseznek. A megyei szervezés nálunk mindenütt nem alkalmazható, mert igen kis számú orvos, különösen ha szétszórtan is laknak, alig adhat tevékeny egyesületi működésre alapot, azért aligha lesz elkerülhető, hogy itt-ott több megyének területét egy kamara területébe bevonjuk. Az egyes megyék viszonyai mások, bizonyos helyi összetartozás érzése a közvetlen érintkezésből már kifejlődött, s ezt a kamarák alapjául felhasználni kívánók.

Az orvosi kar érdekeinek céljából a kamara hatáskörét a tervezet 4. § így írja körül: »Feladatukat képezi továbbá az orvosi kar közös érdekeinek képviselője és mindazon törekvések előmozdítása, melyek az orvosi foglalkozás tekintélyének és az egyes orvosok jogos érdekeinek megóvására irányulnak.« Kétségtelenül, úgymint a rendi szervezkedés csak keret, a hatáskör körülírása is csak keret, amely nagyjában megjelöli az irányt, melyben a kamara tagjai életet adhatnak működésükkel. A kamara központi választmányának első feladata lesz, hogy az orvosi rendtartást megalkossa, amely azután belügyministeri helybenhagyással mint szabályrendelet az orvosi kamarák működését is irányítani hivatva leend,

Nem tudhatjuk, mi lesz ezen orvosi rendtartásban, de hiszen annak készítésébe már a kamarák befolyának, mégis *a törvényjavaslatban is egyet-mást a jogok közül felemlítve kívánnánk*. Az orvosok megterhelhetésével szemben ez a tervezet a fegyelmi hatalmat biztosítja a kamarának saját tagjai felett (4. §.); megengedi, hogy a »kamarák a belügyministerhez felterjesztéseket, javaslatokat közvetlenül is intézhetnek« (28. §.) kilátásba helyezi, hogy »az előző évi tagdíjhátrálékot, valamint a fegyelmi úton jogérvényesen kiszabott pénzbüntetéseket a kamara elnökségének megkeresésére az illetékes hatóság közigazgatási úton hajtja be.«

Ha a tervezetben foglalt kötelezettségeket összehasonlítjuk a kilátásba vett jogokkal vagy állami támogatással, úgy nem zárkozhatunk el az elől, hogy a tervezet többet és értékesebbet követel tőlünk, mint a mit nyújt helyébe. A közegészségügy szolgálatára a kamarát bármikor saját érdekükben a helyi hatóságok, a kamarákat vagy a központi választmányt a központi kormányzat igénybe vehetik. Az orvosok érdekeinek védelmére a kamarák a belügyministerhez ugyan közvetlenül felterjesztéseket s javaslatokat tehetnek, de *sehoh sincs biztosíték az iránt, hogy az orvosi kar érdekeit érintő ügyekben az intézkedés előtt, a rendi képviselőnek véleménye a saját érdekeinek megvédése céljából megkérdezendő*.

A viszonyosság kifejezést nyer az osztrák kamara törvényben is (4. §.), a midőn a kamara kötelezettsége folytatásaként mondja: »Másképpen a hatóságok részéről alkalmas eseteken a kamaráknak alkalom adandó, hogy tárgyalás alatt álló, az orvosi kamarák működése körébe vágó kérdésekről véleményt mondjanak. A tartományi egészségügyi tanács tárgyalásaihoz oly elvi kérdések felett, melyek az orvosi kamarák hatáskörét érintik, az azok által választott kiküldöttek, mint rendkívüli tagok meghívandók.« A porosz törvény (2. §.) úgy szól »a kamarák fel vannak jogosítva, hogy hatáskörükön belől előterjesztéseket és javaslatokat tegyenek az állami hatóságoknak és az utóbbiak alkalmas esetekben, különösen a közegészségügy terén a kamaráknak alkalmat adjanak, hogy odavágó kérdésekről véleményt nyilvánítsanak.« A württem-

bergi rendelet, mely a kamara értékű országos orvos-egylet szervezetét megállapítja s az orvosok organumának elismeri, azt is tartalmazza: a belügyministerium vagy a Medicinalcollegium az egylet választmányának (kamara) alkalmat fogadni, hogy tervbe vett szervezési vagy társadalmi intézkedésekről, melyek az orvosi kar érdekeit érintik és a közegészségügyre vonatkozó rendelkezésekről véleményt nyilváníthasson.

A kamarák felállítását Németországban főképen azért sürgették az orvosok, hogy nihil de nobis sine nobis elvének megfelelően, jogos befolyást nyerhessenek az orvosi kar érdekeit érintő rendelkezések tervezésénél. A magyar orvosi kar sem nélkülözheti a törvényjavaslatban azt a biztosítást, hogy érdekeit érintő ügyekben véleménye meghallgattassék, erről a tervezet azonban hallgat.

A tervezetben általánosságban a kamara feladatául van feltüntetve mindazon törekvések előmozdítása, melyek az orvosi foglalkozás tekintélyének és az egyes orvosok jogos érdekeinek megóvására irányulnak. Talán az orvosi rendtartás fog gondoskodni a módokról is, de a tervezetben ismét csak egyoldalúlag, az orvos van terhelve. Egyesek vagy hatóságoknak joga van az orvossal szemben a fegyelmi tanácsnál panaszukkal előállani s sérelmeikért jogorvoslatot kívánni, miért nincs viszont az orvosoknak hasonló joga? Braunschweigban az orvos hatóságok vagy tisztviselők ellenében oltalmat keres a kamaránál, ha az magáévá tette a panaszt, mert jogosnak tartja, úgy a kamara, mint erkölcsi s jogi testület, kéri az elégtételt tagjának. *A kamarát azért kívánják, hogy az egyes helyett az erkölcsi súlylyal bíró testület lépjen sorompóba, a kölcsönösség igazsága megköveteli, hogy az orvos is találjon jogvédelmet a kamaránál, ne csak az orvos ellenében egyesek vagy hatóságok.*

Az orvosok és egyesek között kiválóan a honorarium kérdésében állanak elő nézeteltérések és panaszok, az egyesnek nem fizetése vagy kevés fizetése ellenében az orvos a bírósághoz van utálva, oly út, melyet a különböző társadalmi viszonyok miatt, az orvos erkölcsi tekintélye érdekében, anyagi áldozat árán is kerül. Még ha a bírósághoz is fordúlna az

orvos a megérdemelt fáradsága díjáért, annak megítélésénél szükséges a tényleg teljesített szolgálat bizonyítása, a díj megszabása pedig a bíró belátására van bízva. Miért ne lehetne a kamara meghallgatása után a Nagyméltóságod által jóváhagyott szabály szerint vezetett naplónak fél bizonyítékú crót adni, úgy, mint az ügyvédi rendtartás 59. §. az ügyvédi könyveknek ezt megadja? Miért ne lehetne a kamara-választmány vagy fegyelmi tanács véleményének kikérését a honorarium megállapításánál szintén biztosítani az orvos számára? Sőt a kamara-választmány vagy fegyelmi tanácsa feljogosítható lenne arra is, hogy mindkét fél kívánatára a honorarium megállapítása kérdésében véleményt adjon, hiszen a közjegyzői kamara feladatai közé az is tartozik, hogy a fél és közjegyző között az egyezkedést megkísérelje.

Nagyon jól tudjuk, hogy a törvényben csak elvek, még pedig lehetőleg változatlan elvek jutnak érvényre, de azért főbb vonalaiban a kamara működése keretét jelezni kívánatosnak tartjuk. A csak általánosan körvonalozott hatáskör az orvosi kar érdekében is fekszik, mert még oly részletesen felsorolt hatáskör sem tudná kimeríteni az összes eseteket, melyekben a kamara jónak láthatja a felszólalást célja szemmeltartásával, s az ily szakaszokba szedett működés a betűhöz való ragaszkodással bénítaná a kamarák működését. Ugyanezen okokból a kilátásba helyezett orvosi rendtartás sem ölelhet fel mindent, s így kétélű fegyver. A közegészségügy rendezéséről szóló törvény nagyrészt felöleli az orvos kötelezettségét az állammal szemben, marad tehát az orvosok kötelezettsége egymás között és a közönséggel szemben, mint a körvonalaiiban megállapítandó rendtartás. A tisztesség szabályait paragrafusokba szedni soknak felesleges, de azonkívül azt kimeríteni minden irányban aligha sikerül; ily kodificatio nehézsége kétségtelen, nem csodálhatjuk, ha a 349 német orvos-egyesület közül 1890. évben csak 138=39·5% alkotott ily orvosi rendtartást.

A tervezet az orvosi kamarákat felruházza a fegyelmi joggal, s ez azon jog, mely legtöbb vitatásra adhat okot. Az önkéntes belépésen alakuló kamarák vagy egyesületeknek meg

van a joga, hogy a belépni szándékozótól a belépést megtagadják; Bajorországban csak akkor, ha: 1.) polgári becsületüket elvesztették, 2.) ha polgári jogaik gyakorlásától felfüggesztettek, 3.) ha csődben vannak. Oly kamaránál, melynek a törvény erejénél fogva mindenki a tagja, a belépést sem tagadhatni meg, tehát a kamara tagja a megbélyegzett egyén is; ezekkel szemben Poroszországban, de Ausztriában is jogokat, tehát azt, hogy az illető választó és választható szüntethet meg a törvény értelmében a kamara, bizonyos időre vagy végleg. A választójog gyakorlása tehát attól függ Poroszországban, hogy polgári jogainak birtokában van-e az illető vagy nem? Azért szünetel a választó és választhatóság joga a csőd idejében, oly eljárás idejében, mely az orvosi képesítés elvonására irányul, oly törvényszéki vizsgálat tartama alatt, mely büntettek vagy vétségek miatt történik, melyek a polgári jogok felfüggesztését maguk után vonják, vagy legalább is vonhatják, továbbá a vizsgálati fogság idejében.

A kamara tagjai fölött fegyelmi jogot nem gyakorol Szászországban, de a tagság megszűnik, ha valaki polgári jogainak gyakorlására a képesítést elveszti a szabályrendelet értelmében. A porosz kamaráknak sincs fegyelmi joga, de azért a kamara oly orvosoktól, kik hivatásbeli kötelességeiket súlyosan vagy ismételten megszegték, vagy maguk tartásával a hivatásukhoz szükséges tiszteletre érdemtelenneknek mutatkoztak, a választás és választhatóság jogát végleg vagy bizonyos időre elveheti.

Messze menő fegyelmi joggal Badenben bír a kamara, mely a belügyminiszter által kijelölt magasabb rangú közigazgatási hivatalnok elnöklete alatt az orvosi képesítés elvonására, azonkívül kevésbé súlyos esetekben figyelmeztetésre, rendre-útasításra, 200 márka erejéig pénzbüntetésre, a választás jogának elvonására ítélt. Csakhogy Badenben ez a fegyelmi jog nagy vívmánya az orvosi kamaráknak az ottani viszonyok tekintetbe vételével. Midőn a porosz ipartörvény Badenben is érvényre jutott a német birodalmi törvényhozás útján, akkor az orvosok ezen iparrendtartás 53. §. értelmében ki voltak annak téve, hogy a közigazgatás az orvosoktól a képesítő ok-

levelet elveheti, ha kitűnik tettekből vagy mulasztásokból, hogy az orvos nem bír azon tulajdonokkal, melyeket feltételez a képesítő oklevél kiadása. A badeni orvosok küzdelme kivitte, hogy a képesítés elvonására a közigazgatás helyett az orvosi kamarák nyerték meg a hatalmat.

Braunschweigban hasonlóan messze menő fegyelmi joga van a kamarának, de az tulajdonképpen csak indítványoz és a képesítés felfüggesztésére erre rendelt fegyelmi tanács (Disciplinarhof), melyben egy kamara kiküldött, egy magasabb bíró s egy orvosi collegium tagja szerepelnek, van jogosítva; a képesítés elvonására csak a bíróság illetékes.

Általában el kell ismerni a jogot, hogy *ha illetékes a kamara bizonyos rendtartás készítésére, akkor ezen rendtartás megszegése esetében bizonyos büntetésre is jogosult*. A német orvos egyesületek kiküldöttei ezen értelemben az orvosi kamaráknak fegyelmi jogát elismerték s azt kívánatosnak nyilvánították. A kamarák fegyelmi hatósága alól ki van vonva Poroszországban az, a kinek rendes hivatalos fegyelmi hatósága van, vagy a kik a katonai becsületbíróság alá tartoznak; a kamara ily esetekben átteszi az ügyet azon fegyelmi hatósághoz. Ily megszorítás mellett miért ne lehetnének a kamarának tagjai a tényleges szolgálatban lévő katonaoorvosok is?

A tervezet nem intézkedik a megbélyegzett orvosokról, a törvényszék ítéletében nálunk a »hivatalvesztés« szerepel ott, a hol német »bürgerliche Ehrenrechte« gyakorlásáról szól. Kétségtelenül úgy értelmezhető a törvényszék ítélete hivatalvesztésre, hogy ez idő alatt se nem választó, se nem választható az illető, de a kamara tervezetben azért nem fölösleges annak kitűntetése, hogy a hivatalvesztésre szóló ítélet a kamara-tagsági jogokat is felfüggeszti azon időre, s ezt az előbbi következményeképpen a fegyelmi tanács kimondja.

A fegyelmi jogot a kamara a fegyelmi tanács által gyakorolja, törvénykezésünkben a fegyelmi tanács fogalma már megállapodott, s azért a német »Ehrengericht« elnevezés bár szelidebb fogalom, de ismeretlenebb. A tervezet 17. §. értelmében a kamara-elnök, vagy alelnök elnöklete alatt a fegyelmi tanács 4 tagból áll, kik közül kettőt a közgyűlés, kettőt a ka-

mara választmánya választ meg; a 7. §. 2. pontjának ezzel ellentétes fogalmazása, mely a fegyelmi tanács megalakítását sorozza a közgyűlés hatáskörébe, azért megváltoztatandó, illetőleg az a 17. §-al összhangba hozandó.

A fegyelmi tanács külön megalakítása tehát részben a közgyűlésnek a befolyását is biztosítja, lehetne ugyan a kamara választmányára bízni a fegyelmi ügyeket is, de csak úgy, ha az külön választana kisebb bizottságot, mert 12—24 tagból álló testület fegyelmi ügyek elintézésére nem alkalmas. Számítva úgy a vérrokonság kötelékére, mint kimutatható ellenséges indúlatra, a fegyelmi tanács összeállításánál a vizsgálat alá kerülő tag visszavetési jogát czélszerűnek tartanók, azért póttagok választása is szükséges. Úgy, mint a törvényszéknél és az ügyvédi kamara fegyelmi hatóságánál az elővizsgálatot és az indítványt nem az ítélkezésre hívatottak egyike terjeszti elő, hanem egészen külön álló személy, az ügyész, úgy a vád előterjesztője az orvosi kamaránál se legyen a fegyelmi tanács ítélő tagja. Legczélszerűbben a kamara választmányának egy-egy tagja volna sorrendben megbízható azzal, hogy az előzetes vizsgálatot megtegye s annak eredményéhez képest a továbbiakat a fegyelmi tanácsnak javasolja. Minthogy a kamara csak saját tagjaival rendelkezhetik, egyik-másik vád esetében bizonyítás pedig a kamarán kívül álló tanúkkal történhetik csak, azért a fegyelmi tanácsnak a joga biztosítandó, hogy a vizsgálóbírótság az illetőket kihallgatja és a kihallgatási jegyzőkönyvet a fegyelmi tanácsnak megküldi, ha a tanúk megidézése a fegyelmi tanács elé a bíróság útján lehető nem volna.

Miután minden fegyelmi tárgyalásnak a befejezés előtt titokban kell maradnia, már az ártatlanul vádolt meghurczoltatásának elkerülése szempontjából is, erre a fegyelmi tanácsnak éstitkárnak esküt vagy fogadalmat kellene tennie a kamara választmányá előlt, az esetleg behívott póttagoknak pedig a fegyelmi tanács előlt.

Az oknélküli vádaskodásnak meggátlására a fegyelmi tanács pedig fel legyen jogosítva nemcsak a vádlottnak az elővizsgálat alapján való felmentésére, de az alaptalan vádaskodónak a megrovására, ha rosszakarat világlanék ki eljárásából.

Minden ítélet ellen fellebbezésnek van helye, a tervezet a fellebbezést a közigazgatósági bírósághoz útalja, kétségtelenül czélszerűbbnek tartunk oly fellebbezési forumot, a mely ismét orvosokból áll. Miután a fegyelmi eljárásnál az orvosi gyakorlat visszaéléseiről, vagyis, ha az »orvos hívatása szerinti kötelességeit mulasztja« kerül szóba s erről az első forum orvosi szempontból már ítélt, a nem orvosi szempont a kérdést másként is elbírállhatja s így nézeteltérések bár valószínűek lesznek, de a kérdés kétoldalú elbírálása az ügynek javára is válhat, mégis az orvosi szempont érvényesülését kívánatosnak tartjuk. Oly esetekben, a midőn a fegyelmi eljárás azért indul meg, mert a vádlott »kartársai irányában a kötelességet sértő módon viselkedik és oly tetteket követ el, melyek által az orvosi kar tekintélye ellen vét«, a tisztességszabályai a mérvadók s ezekben a nem orvos is ítélhet; de ismét az orvosi kar tekintélyének megvédését szívesebben bíznók az orvosokra. Orvosokból álló ily fellebbezési forum nehezen szervezhető, miután a fellebbezett ügy még nincs befejezve, azért annak pl. a kamara válaszmánya vagy éppen közgyűlése elé vitelét az ügynek nyilvánosságra hozatalával egyenlőnek s azért sérelmesnek tartjuk, de nagy testületek nem is alkalmasak ítélkezésre. A bizonyos vidék orvosaiól alakult fegyelmi tanács az igaz, hogy vádlottat legjobban ismeri s a tényeket legjobban állapíthatja meg, de alig vonhatja ki magát a hangulatból, mely az illető vádlottat s vádlót környékezi, azért a teljes objectivitas is nehezen érhető el, fellebbezési forumúl tehát az iratokból ítélő idegen testületet kívánunk. Ezek alapján vagy más kamarának fegyelmi tanácsa szerepelhetne, vagy a központi válaszmány alakíthatna szintén fegyelmi tanácsot a fellebbezések elintézésére.

A fegyelmi tanács által kiszabott büntetések a czélnak megfelelnek, az orvosi gyakorlat elvonásának joga egészen helyesen ezután is a büntető bíróságok hatáskörében marad.

III. A tervezetben foglalt főbb intézkedések ezekben ismertetve volnának, a szervezetre vonatkozólag csak néhány szóval térünk arra a kérdésre, az orvosok rendi képvisellete czéljából szükséges-e a kamarák központosítása vagyis a köz-

ponti választmány. A központi választmány első feladata az orvosi rendtartás készítése, ez kétségtelenül egész Magyarország orvosaira csak egy lehet, s azért az egyöntetű elkészítésre a központi választmány hivatott. Vannak és lesznek mindég oly orvosrendi kérdések, melyek egyes vidék orvosait érdeklik, mert helyi természetűek, ezeket az egyes kamarák a saját hatáskörükben elintézhetik. De vannak és lesznek az egész orvosi kart érdeklő kérdések, melyek sem egyes vidékek szempontjából, sem különféle módon meg nem oldhatók, hanem egyöntetűen kell az összes orvosoknak megnyilatkozniok; az egyes kamarákban tárgyalt ily kérdések a központi választmányban nyerik meg az egyöntetű feleletet. Németország különböző tartományaiban lévő kamarák és orvos-egyesületek kétharmada szövetséggé tömörült az egyöntetű eljárás céljából, a szükség vezette őket azon egyesülésre, a mit a központi választmány szervezésével a tervezet a kamarákkal egyidőben megalkotni kíván.

A közgyűlés, választmány, tisztikar alkotása, működési köre az egyesületeknél szokásos körben mozog, mégis *biztosítani kívánók a kamara minden tagjának az indítványozás jogát*. Minthogy beterjesztett indítványt egyszeri hallásra, rögtön tárgyalás alá nagyobb testület czélszerűen alig foghat, azért minden kamara tag jogában álljon a választmánynál indítványt beterjeszteni, mely azt a közgyűlés napirendjére tűzi, vagy a maga hatáskörében elintézi az indítványozó kívánsága értelmében.

A kamara választmányának folytatólagos működésére nézve czélszerű, ha az új választmány működésének kezdetét is meghatározzuk, lehetne ugyan a közgyűlést, mely a választásokat eszközölte a lelépő s megválasztott választmány működése határául kitézni, de talán czélszerűbb, ha a polgári évvel végezi, s azonkívül a közgyűlés elé terjesztett javaslatait még mint határozatokat végre is hajtja s így befejezi működését a lelépő választmány. A tervezet 10. §.: »A választmány megbízatása 3 évre terjed«, azzal volna kiegészítendő: »A választmány megbízatása, mely a választó közgyűlés napját követő jan. 1-ével veszi kezdetét, 3 évre terjed«.

A tervezet 29. §. értelmében a kamara-illetmény évi 5 ffr tagdíjnál több nem lehet, bármennyire kívánatosnak tartjuk, hogy a tagokat nagyobb tagdíj ne terhelje, mégis kisebb kamara alig fődözheti véleményünk szerint azon kiadásokat, melyek a tervezetből előtűnnek. A közgyűlés a titkár és pénztárnoknak tiszteletdíjat állapíthat meg, a központi választmányba kiküldött utazási költségeinek megtérítését igényelheti, ezek és az irodai, nyomtatási s postaköltségek igen könnyen oly összeget érhetnek el, hogy kisebb kamara tagjai 5 ffrtal nem fedezik.

A kamara tisztikarát a választmány úgy munkában, mint részben mulasztások által, részben egyenes pénzkadás által anyagilag is terheli, azért talán előbb-utóbb nehezen akad, a ki elvállalja. Talán nem volna fölösleges úgy, mint az osztrák kamara-törvény teszi, annak kimondása, hogy a választást köteles minden tag elfogadni. Az osztrák törvény 8. §. még tovább is megy, mert ennek értelmében a lelépő tisztviselők és választmányi tagok újra választhatók, de a második 3 éves időszakra nem kötelesek a megválasztást elfogadni. A 60 éves életkort meghaladó orvosok szintén elháríthatják a megválasztást. A választmány határoz a felett, hogy elfogadható-e a megválasztatásnak el nem fogadására előterjesztett más ok; az ellen, ki okadatolatlanul visszaútasítja a megválasztatás elfogadását s ehhez ragaszkodik, a választójog elvesztése is kimondható büntetésül.

Nagyméltóságú belügyminister úr!

Kegyelmes Urunk!

Ezekben volt szerencsénk a véleményes jelentés tételre megküldött, az orvosi kamarákról szóló törvényjavaslat tervezetét a maga főbb intézkedéseiben és elveiben megvilágítani. Talán részletesebben és hosszadalmasabban is foglalkoztunk egyes intézkedéseivel, de okadatoljuk ezen eljárásunkat azzal, hogy egyrészt a javasolt intézmény nálunk új, másrészt hasonló intézmények ismertetése nem mindég történt tárgyilagosan s így sok hamis kép él a köztudatban. A tervezet egyes

intézkedéseinél kifejtettük az elveket, melyek érvényesülése az orvosok érdeke szempontjából kívánatos, s azért úgy azt, a mit a tervezetben törleendőnek, mint azt, a mit megváltoztalandónak, vagy pótlándónak vélünk, nyíltan és őszintén előtártuk. A midőn Nagyméltóságod a készülő törvényjavaslat tervezetéről az orvos-egyesületek véleményét kikéri, az orvosi kar iránt táplált jóindulatú érdeklődésének és hasznos törekvéseinek oly világos jelét adta, hogy mindenikünk köszönetét és e gondoskodásért a hálás elismerést kiérdemelte.

Nagyméltóságodnak tapasztalt jó indúlatára karunk iránt bátorít fel, hogy az előbbieken kifejtett elvek és vélemény alapján kérjük Nagyméltóságodat arra :

1., hogy a véleményre leküldött törvényjavaslat tervezetét a törvényhozás elé terjeszteni ne méltóztassék,

2., hogy a kamarákról szóló törvényjavaslat készítésénél a feliratunkban hangoztatott elveket érvényre juttatni kegyeskedjék,

3., hogy az orvosi kar iránt táplált jó indulatának és érdeklődésének változatlan fentartásával módot arra, hogy az orvos egyesületek javaslatai alapján átdolgozott új tervezetbe Magyarország orvosai újlag hozzászólhassanak s véleményüket kifejezhessék, nyújtani ne terheltessek.

Kelt Kolozsvárt, 1897. április hó 29-én tartott szakülésünkben.

*Az »Erdélyi Múzeum-Egylet orvos-természettudományi szakosztálya«
orvosi szaka nevében*

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgálói

Dr. Purjesz Zsigmond,
szakosztályi elnök.

Dr. Genersich Gusztáv,
szakosztályi jegyző.

Dr. Szabó Dénes,
előadó.